

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 818372/6

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיין:

הרב אליהו אריאל אדרי

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רחל אסולין)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד [...])

הנדון: דחיית טענה של חוסר סמכות עניינית תוך כדי חיוב הוצאות

החלטה

בפני בית הדין מונחת בקשת ב"כ האם לסלק על הסף, מטעם העדר סמכות עניינית, את תביעת האב לשינוי הסדרי השהות והטלת סנקציות.

בבסיס תביעת האב עומדות בקשות שונות שעיקרן טענה שהסדרי השהות אינם מתקיימים באופן סדיר.

דינה של בקשה זו לסילוק התביעה על הסף להידחות בשתי ידיים, וברור מעל כל ספק כי לבית הדין הרבני נתונה הסמכות לדון בתביעה המדוברת ובהסדרי השהות של הצדדים, וכפי שיתבאר.

להבהרת הדברים, נפתח ברקע העובדתי וסקירת ההליכים המשפטיים בנושא הסדרי השהות אשר מתנהלים בפני בית הדין כמעט שבע שנים!

א. רקע עובדתי והליכים משפטיים בעבר

ביום כ"ה באב תש"ע (05/08/2010) הגיש האב תביעת גירושין כרוכה בענייני משמורת והסדרי השהות, מזונות הקטינים ורכוש.

בדיון הראשון ביום א' בכסלו התשע"א (08.11.2010) הסכימו הצדדים לסמכות דיין יחיד לדון בעניינם, כמופיע בפרוטוקול. לשאלת ביה"ד האם עניין כלשהו מתנהל בבית המשפט, ענה ב"כ האב בשלילה. ובהמשך הפרוטוקול:

"ב"כ האב: יש דברים שצריך לקבוע אותם כבר עתה כמו הסדרי השהות ומזונות. מה שמקובל אנחנו רוצים: פעמיים בשבוע כל שבת שניה ומחצית מחגי ישראל.

ביה"ד: באיזה גילאים הילדים?

האשה: שש שנים, ותאומים בגילאי שנתיים ושלושה חודשים.

ביה"ד: באיזה שעות נוח לך שהוא יראה את הילדים?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האשה: מבחינתי מה שהוא רוצה אלו ילדיו.

האב: פעמיים בשבוע אני רוצה ללא לינה.

ב"כ האב: לעניין המשמורת אין לנו התנגדות שהמשמורת תהא אצל האם.

לעניין הסדרי השהות:

בימי החול בשבוע שהאב עובד משמרת בוקר יקח האב את ילדיו בימים שני ורביעי בין השעות 16:00-19:00.

כל שבת שניה יקח האב את ילדיו ביום שישי מהשעה 11:45 ויחזירם לבית אימם במוצאי שבת עד השעה 20:00.

האב יקח את הקטינים ישירות ממסגרת חינוכם בתום הפעילות וישיבם לבית האם כל עוד היא מתגוררת בעיר אילת.

השבת שחלה ב-19.11 הינה השבת שבה האב יקבל אליו את הקטינים.

כשבוע לאחר מכן, הגיש ב"כ האב בקשה לביה"ד שיקבע בהחלטה מחייבת את הסדרי השהות הזמניים עליה הסכימו הצדדים, כדי שלא תסכל האשה את הסדרי השהות.

בהתאם לכך, ניתנה החלטה ביום י"ד בשבט התשע"א (19.01.2011), כדלהלן:

"בהמשך לפרוטוקול הדיון מיום 08.11.10 ולאור הסכמות הצדדים כאמור בפרוטוקול ביה"ד קובע:

[...] בשלב זה הסדרי השהות יהיו כלהלן [...]."

בדיון השני ביום ג' באדר ב התשע"א (09.03.2011), טען ב"כ האב:

"לעניין הסדרי השהות, בזמנו ביקשתי למנות פקידת סעד לסדרי דין לבדיקת הסדרי השהות, בדיון האחרון הגענו להסכמה בעניין הסדרי השהות כדי לייתר את מינוי פק"ס, אך זה לא הולך טוב כל אחד עושה עם הילדים מה שנוח לו. צריך למנות פק"ס הן למשמורת והן להסדרי השהות."

בעקבות כך, ניתנה החלטה (חתומה בשלושה) ביום ט' באדר ב התשע"א (15.03.2011):

"ביה"ד מוציא צו לתסקיר לשירותי הרווחה באילת לבחון את הסדרי השהות של האב עם ילדיו ולהמציא לביה"ד תסקיר ובו המלצות."

צו להגשת תסקיר סעד אכן הוצא כשבוע אח"כ.

בדיון השלישי ביום א' בתמוז התשע"א (03.07.2011), הודיעו הצדדים שהתסקיר לא התקבל והסדרי השהות לא מקוימים, והסכימו לדיון נוסף בהסדרי השהות כנרשם בפרוטוקול:

"ב"כ הצדדים מודיעים לביה"ד כי הגיעו להסכמה כלהלן: [...]

ג. לעניין הסדרי השהות ביה"ד ביקש תסקיר שעדיין לא התקבל.

ביה"ד קבע הסדרי השהות שלא מקוימים. [...]

ביה"ד: אתם מסכימים שנזמין אתכם לדיון לעוד שלושה חודשים לדיון בעניין המזונות והסדרי השהות?

ב"כ האב: אנחנו מסכימים.

ב"כ האשה: אנחנו מסכימים.

ביה"ד עורך לצדדים הסכם גירושין."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בהסכם הגירושין (אשר נערך בסיוע ביה"ד, כאמור), נכתב:

"לעניין הסדרי השהות של האב עם ילדיו ומזונות הילדים, ויתר איזון המשאבים שבין הצדדים (זכויות וחובות הצדדים), ביה"ד יקיים דיון לאחר קבלת תסקיר ויאחד דיון זה עם דיון המזונות."

הצדדים התגרשו בו ביום.

צו נוסף להגשת תסקיר הוצא ביום ט"ו באב התשע"א (15.08.2011). התסקיר התקבל בביה"ד ביום 23.11.11, ולמחרת ניתנה החלטה להזמין את הצדדים "לדיון בהסדרת נושא הסדרי השהות ושאר העניינים השנויים במחלוקת".

בדיון ביום כ' בטבת התשע"ב (15.01.2012), לאחר הסכמת הצדדים לסמכות דיין יחיד:

"ב"כ האב: הצדדים התגרשו ואנחנו מבקשים להגיש לביה"ד הסכם גירושין בעניין הבית המשותף ומשמורת והסדרי השהות של הילדים.

הצדדים מבקשים מביה"ד ליתן להסכם תוקף פס"ד. ביה"ד עובר על ההסכם ומאשרו."

בהסכם הגירושין הכולל (אשר נערך ביום י"ב בכסלו תשע"ב (08/12/2011)) פורטו הסדרי השהות.

כעבור שלוש וחצי שנים, ביום כ"ה באייר תשע"ה (14/05/2015) הגישה ב"כ האב בקשה בהולה למתן צו מניעה האוסר על האישה לעבור לעיר אחרת עם הקטינים. יחד עם זה הגישה בקשה נוספת בכותרת "בקשה לבזיון פסק דין" (אשר רוב תוכנה הועתק מילה במילה מהבקשה לצו מניעה):

"לעשות שימוש בסמכות הנתונה לו על פי דין, להורות למשיבה לקיים את הסדרי השהות בין האב לקטינים ולהפעיל כנגד המשיבה את הסנקציות הקבועות בס' 7 לחוק בתי הדין הרבניים (כפיית ציות ודרכי דיון) התשט"ז-195 ובס' 6(1) לפקודת בזיון בית המשפט, לרבות הטלות קנס כספי בכל פעם שהמשיבה תפר את הסדרי השהות בין האב ולקטינים ולא תאפשר לאב לראות את שלושת ילדיו הקטינים."

ביה"ד הפנה את הבקשות לתגובת הצד השני תוך 21 יום. בהעדר תגובה, ב"כ האב שוב בקש צו מניעה ביום 10.6.15.

ביה"ד החליט ביום כ"ז בסיון התשע"ה (14.06.2015):

"עקב העדר תגובת האם לבקשות האב, על אף החלטת ביה"ד מיום 18.05.15 המורה לה להגיש את תגובתה, ולאחר שחלף הזמן שקבע ביה"ד בהחלטה הנ"ל, ביה"ד מורה בצו מניעה לאם שלא להעתיק את מקום מגורי הקטינים עד לקיום דיון בעניינם [הדגשה במקור].

ביה"ד מזמין את הצדדים לדיון דחוף לתאריך 29.06.15 שעה 12:00.

הפרת צו זה, תגרור הטלת סנקציות כפי שמופיעות בחוק ביזיון ביהמ"ש."

בתגובה לכך, כתבה האישה ביום 17.6.15:

"אני מבקשת מבית דין הרבני לדחות את מועד דיון זה מהסיבה שאיני מתכוונת לעבור להתגורר בשום עיר אחרת. ותגובתי לפי חוק תגיע בימים הקרובים. ובתאריך 29.6.15 זהו יום האחרון ללימודים כך שאין באפשרותי להגיע בגלל מסיבת סיום של הילדים."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הוסכם על הצדדים לדחות את הדיון כשבוע. בפתח הדיון ביום כ"א בתמוז התשע"ה (8.7.2015) הסכימו הצדדים שוב לסמכות דיין יחיד לדון בעניינים, כמבואר בפרוטוקול. הדיון עסק בפרוטרוט במצב הסדרי השהות של הצדדים, בהסכמות לקראת חופשת הקיץ, ובאפשרות של הטלת סנקציות. בין הדברים, נרשם בפרוטוקול:

"ביה"ד: הצעת האשה שתוטל סנקציה כספית למשך שנה הותנתה בכך שהאב ייקח את הילדים בשבוע של 19.7 או בשבוע של 26.7. אם [לא] תסכימו לכך אני אצטרך להחליט לבד.

האשה: אני מוכנה להסכים לו לקחת את הילדים בשבוע הבא של 12/7 אבל בחודש אוגוסט אני אודיע לו באיזה שבוע הוא יכול לקחת אותם."

למחרת הדיון, הוציא ביה"ד החלטה כדלהלן:

"לאחר שמיעת דברי הצדדים וב"כ התובע, ובהסכמת הצדדים ביה"ד קובע כדלהלן:

א. האם הצהירה כי אין בכוונתה לעזוב את העיר אילת בטווח הנראה לעין. מוסכם על הצדדים כי אם תרצה בכך בעתיד, תודיע לאב שלושה חודשים מראש בכתב. צו המניעה שניתן בתאריך 14.06.15 מבוטל.

ב. הסדרי השהות של האב עם ילדיו יתקיימו במתכונת כפי שנקבע בהסכם הגירושין שקיבל תוקף פס"ד בתאריך 15.01.12.

ג. צד שיפר את קיומם של הסדרי השהות יחויב בסכום של 500 ₪ לצד השני. תוקף סעיף זה הינו למשך שנה.

ד. בהתאם לאמור בסעיף 3 ב' פסקה שניה להסכם הנ"ל, בחופשת הקיץ הנוכחית, ישהו הילדים אצל האב [...]

ה. לאור הסכמות הצדדים, לעת עתה אין ביה"ד רואה לנכון להוציא צו לתסקיר לפק"ס.

ו. ביה"ד מקפיד תיק זה למשך שנה ובהעדר פניה ייסגר לאחר מכן."

כעבור כמעט שנה, ביום כ"ט בסיון תשע"ו (05/07/2016) התקבלה הודעה ובקשה מב"כ האב שלאחר ההחלטה הנ"ל עמדה האישה בהסדרי השהות, אך לטענתו בחודשיים האחרונים החל שינוי לרעה, במיוחד לגבי הבת הגדולה [...] שפיתחה "ניכור הורי" כלפי האב. לכן מבקש להפוך את הסנקציה לקבועה עד גיל שמונה עשרה. ביה"ד העביר את הבקשה לתגובת האם.

בתגובה מיום ט"ו בתמוז תשע"ו (21/07/2016) הכחישה האם עובדתית את טענות האב ובקשה מביה"ד לקבוע:

1. מעבר התיק בעניין הסדרי השהות לבימ"ש לענייני משפחה באילת מאחר ושני בני הזוג והקטינים מתגוררים בעיר. המרחק מקשה מאוד ומצריך הפסדים הן כלכליים והן רגשיים כלפי הילדים שצריכים להישאר ביום דיון אצל חברים דבר שלא רגילים אליו.

2. לבטל את הסנקציות הכספיות עד להתערבותה של פס"ד לסדרי דין או לחילופין הפניה ליחידת הסיוע."

בעקבות התגובה, הוציא ביה"ד החלטה ביום י"ח בתמוז התשע"ו (24.07.2016):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"בהמשך להחלטת ביה"ד מיום ב' בתמוז תשע"ו (08/07/2016), לאחר עיון בתגובת האם, ביה"ד קובע כדלהלן:

א. ביה"ד מורה לפקידת הסעד להמציא לביה"ד תסקיר ובו המלצות באשר להסדרי השהות של הילדים עם האב. מזכירות ביה"ד תכין צו מתאים לחתימת ביה"ד.

ב. ביה"ד פונה ליחידת הסיוע, לבחון אפשרות לסייע לצדדים להגיע להסכמות. הצדדים מתגוררים באילת, לפיכך תוכל יחידת הסיוע להיעזר ביחידת הסיוע שעל יד ביהמ"ש באילת.

ג. מזכירות ביה"ד תקבע לצדדים מועד לדיון בביה"ד באילת.

ד. ביה"ד קורא לצדדים לפעול בתיאום להשגת הסכמות, לטובת ילדיהם."

התסקיר התעכב בגלל עומס לשכת הרווחה. ביום ו' בכסלו תשע"ז (06/12/2016) הודיע ב"כ האב שטרם יצרה פק"ס קשר לגבי תסקיר וטרם נקבע מועד לדיון, ושהמצב הולך ומחמיר. לאור כך ביקש מביה"ד להורות לפק"ס להכין תסקיר בהקדם האפשרי, וכן לקבוע מועד בהקדם האפשרי. ביה"ד נענה למבוקשו בהחלטה, ונקבע מועד דיון בביה"ד באילת ביום כ"ז בכסלו תשע"ז (27/12/2016).

ביום י"ב בכסלו תשע"ז (12/12/2016) הגישה ב"כ האב בקשה לדחות את הדיון, ולקבוע אותו לאחר קבלת התסקיר. ביה"ד העביר לתגובת האם, שהגיע כשבוע לאחר מכן:

"אני [...] לא מעוניינת לדחות את הדיון שנקבע ביום 27.12.16 בבית הדין באילת [הדגשה במקור]. מאחר ועניין משמורת והסדרי שהות חשובים לי ולילדי.

בחדש ינואר אני לא יהיה בארץ ובפברואר נכנסת לניתוח. כך שהדיון ממשי נחוי."

לאחר העיון בבקשה ובתגובה, ביה"ד החליט לבטל את הדיון, מאחר ועדיין לא הגיע התסקיר. התקבל תסקיר ביום 15.2.2017 והועבר לתגובת הצדדים. ב"כ האב התנגדה להמלצות התסקיר, ולכן ביה"ד הזמין את הצדדים לדיון בביה"ד בבאר שבע ביום 10.5.2017.

על כך הגיבה האישה בבקשה בכת"י ביום כ"ג בניסן תשע"ז (19/04/2017):

"מאחר ושני הצדדים נמצאים באילת (גרים באילת) ולאחר שהבטחתם שהדיונים הבאים יקבעו באילת. איני יכולה להגיע לדיון בבאר שבע [...] אני מבקשת להעביר את הדיון לאילת כפי שהבטחתם לי בדיון האחרון."

ביה"ד ענה על כך בהחלטה מיידית:

"תיק זה דורש דיון. הדיינים בהרכב זה השתנו. בנוסף הרכב זה אינו יורד לאילת. על כן דיון זה יתקיים במועדו בביה"ד בבאר שבע. ככל שיוודעו הצדדים עד ליום 1.5.17, על הסכמתם להתדיין בפני דיון יחיד בלבד בעיר אילת, במתכונת של הדיונים באילת, היינו הגעה להסכמות, יתקיים הדיון באילת במועד שיקבע בהרכב השני."

הדיון התקיים במועדו, כאשר בפתיחתו הצדדים קבלו סמכות של דיון יחיד (כיון שלע"ע הרכב זה חסר). בדיון דנו הצדדים וביה"ד בפרוטרוט בהסדרי השהות של כל שלושת הילדים. לגבי הבת הגדולה אשר פיתחה ניכור לאב, נרשם (שורות 124-121):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ביה"ד: האם את תסכימי שאנחנו נשמע את הילדה וגם ההחלטות יהיו בהתאם להתרשמויות שלנו אפילו החלטות זמניות?"

הנתבעת: אני מסכימה אבל אני מבקשת שהמפגש יהיה בחופש הגדול היא במגמת שפות וזה יקשה עליה."

לאחר הדיון ביה"ד הוציא החלטה מפורטת אשר עסקה בהסדרי השהות של כל אחד משלושת הילדים, לאור הדברים וההסכמות שהתגבשו במהלך הדיון.

ביום ד' בסיון תשע"ז (29/05/2017) התקבל בביה"ד עבור האם, שמאז התביעה בשנת 2015 התדיינה ללא ייצוג, ייפוי כח של ב"כ האישה, עו"ד [...].

ב. בקשת ב"כ האישה לסילוק על הסף

ביום ה' בטבת תשע"ז (06/01/2017) הגישה ב"כ האם "בקשה לסילוק התביעה על הסף מטעמי העדר סמכות עניינית". עיקרי טענותיה הם, כפי שסיכמה בקיצור [עם תוספות הבהרה מתוך גוף הבקשה]:

א. "עסקינן בטענות חוזיות של הפרה או הפרה צפויה ולכן בית הדין נעדר סמכות [כיון שהן עילה שהתוותה לאחר אישור ההסכם – א.א.];

ב. לא מדובר בטענות של פגמים בכריתה [ובכל זאת הסכם גירושין שונתה באופן שהתווספה לו סנקציה כספית, וכן האב מבקש לשינוי הסדרי השהות וסטייה מתנאי הסכם הגירושין – א.א.];

ג. לבית הדין לא קיימת הסמכות לדון בעניינים הכרוכים בגירושין לאחר שהליך הגירושין הסתיים;

ד. בית הדין הנכבד לא דן ופסק בשאלת המשמורת והסדר הראייה, אלא ערך אישר הסכם בלבד ולכן אין לו סמכות נמשכת;

ה. אישור ההסכם אינו מקנה לביה"ד הנכבד סמכות נמשכת בסוגיות שאושרו בהסכם מבלי שהיה דיון מהותי בסוגיות האמורות;

ו. האישה לא הייתה מיוצגת בהליך ובית הדין לא סייע לה עת טענה של טענות הצדדים להידון בבית המשפט לענייני משפחה [רק לא ידעה להסביר את עמדתה באופן משפטי – א.א.].

לכן, לטענתה:

"לאור העובדה שעסקינן בתביעה לשינוי הסכם גירושין ו/או לפרשנות הסכם גירושין ו/או להוספת תניות ותנאים להסכם הגירושין, בית הדין הנכבד מתבקש לקבוע כי בית דין נכבד זה נעדר סמכות עניינית לדון בענייני הסדרי השהות של הקטינים ו/או בעניין העתקת מקום המגורים של הקטינים מהעיר אילת, וכי כל החלטה שניתנה בהליך זה, ניתנה בחוסר סמכות ולכן היא בטלה מעיקרה."

ב"כ האם תלתה את יהבה על פס"ד מביה"ד באשרוד (לא פורסם) ועל מספר פס"ד של בג"ץ, אשר ציינה בתוך דבריה.

לפני העברת הבקשה לתגובת הצד השני, ביה"ד הפנה את ב"כ האם לפרוטוקול הדיון ולהחלטה מיום א' בכסלו תשע"א (08/11/2010), וביקש את התייחסותה אליה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתגובה לכך, כתבה ב"כ האישה ביום י' בסיון תשע"ז (04/06/2017) שהפרוטוקול וההחלטה הנ"ל אינם מצויים בידה ובקשה מבית הדין להורות למזכירות להעבירם אליה או לאפשר לה גישה למערכת הממוחשבת. לאחר שהחומר הנ"ל הועבר לידי ב"כ האם, הגיבה ביום י"ג בסיון תשע"ז (07/06/2017) כדלהלן:

"2. בהחלטת בית הנכבד מיום 19.1.2011, אשר התייחסה לעניין הסדרי השהות, תפקידו של בית הדין התמצה באישור ההסכמות של הצדדים, וכך אף נרשם בשורה הראשונה להחלטה, כדלקמן:

"בהמשך לפרוטוקול הדיון מיום 8.11.2010 ולאור הסכמות הצדדים כאמור בפרוטוקול ביה"ד קובע..."

3. עיון בפרוטוקול הדיון מביא את הקורא לאותה המסקנה בדיוק – כי לא היה דיון אקטיבי בעניין הסדרי השהות וכי תפקידו של בית הדין הנכבד התמצה בשמיעת ההסכמות מפייהם של הצדדים ואישור ההסכמות בעניין הסדרי השהות."

עוד טענה:

"9. זאת ועוד, בפרוטוקול הדיון מיום 8.7.2015, עמוד 3, שורות 52-53, בית הדין הנכבד הורה על סגירת תיק צו המניעה, ולכן לא ברור כיצד, באיזה אופן ובאיזה סמכות התיק נותר פתוח ומתקיימת בו כיום פעילות משפטית כאילו ולא נסגר מעולם. יוזכר כי התביעה המקורית הייתה תביעה למתן צו מניעה להעתקת מקום מגורים."

בסיכום הדברים, טענה:

"11. בהעדר כל סוג של סמכות עניינית ובהעדרו של כתב תביעה שהסעד המבוקש בו הוא שינוי הסדרי השהות [הדגשה במקור], בית הדין הנכבד מתבקש להורות על סילוק התביעה על הסף."

ב"כ האב הגישה את תגובתה ביום ג' בתמוז תשע"ז (27/06/2017), בה דחתה את כל טענותיה של ב"כ האשה.

לטענתה, "גלגולו" הנוכחי של התיק מתנהל כבר שנתיים, כאשר התקיימו כבר שני דיונים, הוגשו על ידי הצדדים מספר בקשות ותגובות, הוגש תסקיר פקידת הסעד, וניתנו מספר החלטות ע"י בית הדין. המקום להעלות את הטענה של חוסר סמכות הינו בהזדמנות הראשונה, ולא בשלב כה מאוחר. האשה עצמה מעולם לא ערערה על סמכות ביה"ד, אלא ביקשה להעביר את הדיונים לאילת. אם בחרה להתדיין ללא ייצוג אין לה להלין אלא עצמה.

בנוסף, גם אם הטענה נגד הסמכות הייתה מוגשת בהזדמנות ראשונה יש לדחותה, שכן ענייני משמורת והסדרי השהות נכרכו בתביעת הגירושין (מלבד זה שכרוכים בעצם טיבם וטבעם). מעולם לא התנהל עניין זה של הצדדים בבית המשפט.

בנוסף, לא מדובר באישור הסכם בלבד, אלא במקרה של "דן ופסק", שכן בדיון ביום א' בכסלו תשע"א (08/11/2010) בית הדין דן בעניינים של הצדדים ואף הוציא פס"ד זמני. לדבריה, הסדרי השהות המופיעים בפרוטוקול הדיון אינן הסכמות הצדדים שהקריא ב"כ האב (כפי שטענה ב"כ האישה), אלא תשובתו של ב"כ האב לשאלות בית הדין. אישור ההסכם הסופי ניתנה רק ביום י"ב בכסלו תשע"ב (08/12/2011), למעלה משנה לאחר פס"ד הנ"ל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כמו"כ, לא מדובר בבתביעה למתן צו למניעה של מעבר האם בלבד, אלא בתביעה לאכיפת הסדרי השהות, אשר הוגשה בד בבד. אין זה "שינוי הסכם" וכדומה, אלא כידוע בעניינם של קטינים אין פסק דין חלוט, "ובכל פעם שמתעורר שינוי נסיבות ניתן לשוב ולפנות לערכאה שיפוטית ולפתוח את הנושא מחדש".

כאמור בפתיחת הדברים, לאחר העיון בטענות הצדדים ושקילת העניין לאור החומר שבתיק, דעת בית הדין היא שדינן של בקשתה וטענותיה של ב"כ האם להידחות בשתי ידיים, וחלקן אף מושתתות לכל הפחות על העלמת עין מהעובדות האמתיות. כמו כן, לדעת בית הדין אין בכל פסקי הדין שציינה מקור לשלול את סמכות ביה"ד בנסיבות תיק זה, אלא מכולם עולה שהסמכות נתונה לביה"ד הרבני בנידו"ד, היפך דבריה וטענותיה.

ג. דיון

את סמכות בית הדין יש לבסס בנידו"ד על שלושה אדנים מוצקים: סמכות נמשכת, סמכות בהסכמה, ואכיפת הסכם. נדון בדברים אחד לאחד, בעז"ה.

1. סמכות נמשכת

עיקר טענת ב"כ האם היא שבית הדין לא "דן ופסק" בנושא הסדרי השהות, ובכך אין לו סמכות נמשכת לאחר הגירושין. לאחר שיקול הדברים, ביה"ד דוחה את הטענה, הן מהפן העובדתי והן מהפן המשפטי.

בפן העובדתי, נראה מתוך הפרוטוקול הראשון שלא מדובר בבני זוג שבאו ובידם הסכמות מוכנות מראש בבקשה לאישור בית הדין, אלא שהצדדים הגיעו להסכמות במהלך הדיון ובמעורבות ביה"ד, כפי שהבאנו לעיל מהפרוטוקול:

"ב"כ האב: יש דברים שצריך לקבוע אותם כבר עתה כמו הסדרי השהות ומזונות. מה שמקובל אנחנו רוצים פעמיים בשבוע כל שבת שניה ומחצית מחגי ישראל.

ביה"ד: באיזה גילאים הילדים?

האשה: 6 שנים, ותאומים בגילאי שנתיים ו-3 חודשים.

ביה"ד: באיזה שעות נוח לך שהוא יראה את הילדים?

האשה: מבחינתי מה שהוא רוצה אלו ילדיו.

האב: פעמיים בשבוע אני רוצה ללא לינה.

ב"כ האב: לעניין המשמורת אין לנו התנגדות שהמשמורת תהא אצל האם.

לעניין הסדרי השהות:

בימי החול [...] בשבוע שהאב עובד משמרת בוקר יקח האב את ילדיו בימים שני ורביעי בין השעות 16:00-19:00.

כל שבת שניה [...]

השבת שחלה ב-19.11 הינה השבת שבה האב יקבל אליו את הקטינים.

הרי שב"כ האב לא פתח את דבריו "הגענו להסכמות", אלא: "מה שמקובל אנחנו רוצים". ביה"ד אף פנה לאשה ובירר את גילאי הילדים ואת השעות המקובלות עליה. כמו"כ, האב הודיע

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שאינו רוצה בלינה. לגבי משמורת הביע האב דעה ("אין לנו התנגדות" – לא הסכמה משותפת מראש) שמשמורת תהיה אצל האם. די בזה כשלעצמו לומר שבית הדין קיים דיון פרונטלי ובכך "דן" בדבר.

בנוסף, בין אם הסדרי השהות המוצעים בהמשך בפרוטוקול הם הסכמת הצדדים (כטענת האישה) ובין שהם תשובת ב"כ האב (כטענת ב"כ האב הנוכחית), מסתבר מאד שהתנהלו חילופי דברים נוספים שלא נרשמו בפרוטוקול, עד שסוכם הנוסח המובא בפרוטוקול. [תימוכין לכך יש למצוא בבקשת האב מיום ג' באדר ב' תשע"א (09/03/2011), בה כתב: "בזמנו ביקשתי למנות פקידת סעד לסדרי דין לבדיקת הסדרי השהות, בדיון האחרון הגענו להסכמה בעניין הסדרי השהות כדי לייתר את מינוי פק"ס"]. העובדה שבסופו של דבר הסדרי השהות נקבעו בהסכמת הצדדים אינו גורע מכך שביה"ד קיים דיון פרונטלי, אשר במהלכו נקבעו הסדרי השהות. בשל כך, בדיון זה ובהחלטות הנובעות ממנה מתקיים התנאי שבית הדין "דן ופסק" בנושא הסדרי השהות.

בנוסף, לאור בקשת האב, ביה"ד חזר ותיקף ביום 19.10.2011 את ההסכמות שהושגו בדיון כהחלטה מחייבת וכקביעה של ביה"ד.

ובהמשך, כאשר התעוררו בעיות בקיום הסדרי השהות, ביה"ד החליט להוציא צו לתסקיר ביום ט' באדר ב' תשע"א (15/03/2011). כאשר התסקיר התמהמה, ביה"ד הוציא צו נוסף ביום ט"ו באב תשע"א (15/08/2011). בעקבות התסקיר נבקע הדיון בו אושר הסכם הגירושין.

הרי שניתנו מספר החלטות ע"י ביה"ד בנושא הסדרי השהות עוד לפני אישור הסכם הגירושין לאחר דיון פרונטלי בנושא. נמצא, שמתקיים ביה"ד "דן ופסק" בנושא הסדרי השהות, אף שהדברים הוסדרו סופית בהסכם גירושין, ולכן יש לביה"ד סמכות נמשכת בנושא זה.

ביחס לטענת ב"כ האם שבית הדין הורה על סגירת תיק צו המניעה, יש לציין שאמנם ביום כ"ה באייר תשע"ה (14/05/2015) הגישה ב"כ האב תביעה אשר כותרתה היא "בקשה בהולה לצו מניעה" (כד בכד עם בקשה נוספת להטלת סנקציות עבור בזיון ביה"ד). אולם, המעניין בתוכן הבקשה יבחין שהתביעה נוגעת לקיום הסדרי השהות בכלל, כאשר הצו מניעה הוא פן אחד בלבד של הבקשה. היטב השכילו במזכירות ביה"ד לפתוח תיק "החזקת ילדים-הסדרי השהות", ולא "שונות", שכן לפי ההלכה הפסוקה יש ללכת אחר תוכן ומהות התביעה ולא הכותרת.¹

כך מתבררים דברי בית הדין בפרוטוקול הדיון מיום 8.7.2015, שאמרו:

---

¹ ע"י דמש (י-ם) 09-5974 אבנר דרעי נ' רשת מרכזים קהילתיים בית שמש בע"מ, מיום א' טבת תשע"א (8.12.2010): "מהות התביעה נקבעת לפי תוכן הטענות המועלות בכתבי הטענות ולא לפי הכותרת של הטופס עליו הוגשה התביעה".

וכן תמש (ראשל"צ) 36002/02 ח.נ. נ' ח.ש מיום ט"ו בחשון תשס"ז (6.11.2006): "ניסוח הסעד, כך נפסק, לא ישפיע על הקביעה מיהו הפורום הנכון והמוסמך לדון בתביעה וזאת בכדי למנוע מצב בו ניסוח הסעד ישפיע על הפורום".

וכן בג"ץ 8578/01 חליוה נ' חליוה פ"ד נו(5) 634: "ההבחנה בין פרשנות, אכיפה, שינוי וביטול הסכם אינה תמיד חדה, ועלולה ליתן כוח בידי התובע להשפיע על סמכות הדיון על-ידי אופן ניסוח הסעד המבוקש, לפיכך יש לבחון את הסעד ואת אופיו הדומיננטי במשקפיים מהותיים".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ביה"ד: יש בפנינו שני נושאים נושא אחד זה המעבר של האשה מאילת. האשה הצהירה שכרגע היא לא מתכוונת לעזוב את אילת ולכן תיק צו המניעה ייסגר והחלטת ביה"ד למתן צו המניעה יבוטל.

הנושא השני הוא הסדרי השהות. אתם רוצים שההסדרים ימשיכו להיות כפי שנקבעו בהסכם בימים שני ורביעי בשבוע למעט השבוע שבו האב עובד צהריים?

הצדדים: כן.

כוונת בית הדין היתה, שנושא המעבר יש לסגור, אך נושא הסדרי השהות נשאר פתוח להמשך טיפול. וכן כתבו בהחלטתם מיום כ"ב בתמוז התשע"ה (09.07.2015), אשר היא הקובעת (ולא הלשון בפרוטוקול), שהתיק המדובר יוקפא לשנה:

א. "האם הצהירה כי אין בכוונתה לעזוב את העיר אילת בטווח הנראה לעין [...] צו המניעה שניתן בתאריך 14.06.15 מבוטל.

ב. הסדרי השהות של האב עם ילדיו יתקיימו במתכונת כפי שנקבע בהסכם הגירושין שקיבל תוקף פס"ד בתאריך 15.01.12.

ג. צד שיפר את קיומם של הסדרי השהות יחויב בסכום של 500 ₪ לצד השני. תוקף סעיף זה הינו למשך שנה [...]

ו. ביה"ד מקפיא תיק זה למשך שנה ובהעדר פניה ייסגר לאחר מכן."

קצת פחות משנה אח"כ, ביום כ"ט בסיון תשע"ו (05/07/2016) התקבלה הודעת האב, שלטענתו שוב חלה הידרדרות בקיום הסדרי השהות. משכך, תיק הסדרי השהות הנ"ל נשאר פתוח.

2. סמכות על פי הסכמה

בנוסף, גם לו לא התקיים "דן ופסק" האם פעם אחר פעם הסמיכה את ביה"ד לדון בנושא הסדרי השהות, הן מפורשות והן מכללא, במשך שש שנים. כך, לא רק שיש לדחות טענת חוסר סמכות מכיוון שלא הועלתה בהזדמנות הראשונה, אלא יש כאן סמכות ברורה על פי סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג-1953:

"שיפוט על פי הסכמה

9. בעניני המעמד האישי של יהודים [...] אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט יהודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך."

טענתה של ב"כ האם שהאם התנגדה לסמכות ביה"ד ובקשה להעביר את הדיון לביהמ"ש באילת, ראוי היה שלא תעלה ויש בה משום חוסר תום לב. מעבר לכך שלאורך כל ההליך האם קבלה בפירוש את סמכות ביה"ד כמעט בכל דיון, וכנ"ל, ברור מתוך דברי האם עצמה שלא ביקשה להעביר את הדיונים לביהמ"ש משום טענת הסמכות, אלא משום נוחות המיקום, כיון שהרכב בית הדין דן בבאר שבע ולא באילת. לעומת זה, לגבי עצם סמכות ביה"ד וכן לדיוני ביה"ד שיתקיימו באילת לא התנגדה כלל, אפילו לא ברמז.

כך מבואר כאשר העלתה את הנושא לראשונה בבקשתה מיום ט"ו בתמוז תשע"ו (21/07/2016):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"מסכימה שהתיק יישאר פתוח ויעבור לדיון בבימ"ש לענייני משפחה בעיר אילת בה הקטינים מתגוררים [הדגשה לא במקור]."

והוסיפה להבהיר את כוונתה במפורש בסיכום אותה הבקשה:

"לאור האמור לעיל ובהמשך להחלטות בית הדין מיום ה-9/7/15 מתבקש בי"ד הנכבד לקבוע כדלקמן [הדגשה במקור]:

1. מעבר התיק בעניין הסדרי השהות לבימ"ש לענייני משפחה באילת מאחר ושני בני הזוג והקטינים מתגוררים בעיר. המרחק מקשה מאוד ומצריך הפסדים הן כלכליים והן רגשיים כלפי הילדים שצריכים להישאר ביום דיון אצל חברים דבר שלא רגילים אליו."

ביה"ד אכן נתן אוזן קשבת לדבריה, ובהחלטה בעקבות בקשתה נקבע דיון בביה"ד באילת. כאשר האב ביקש לדחות את הדיון אשר נקבע בביה"ד באילת ליום כ"ז בכסלו תשע"ז (27/12/2016), כתבה האם במפורש שחשוב לה לקיים את הדיון בבית הדין באילת במועדו:

"אני [...] לא מעונינת לדחות את הדיון שנקבע ביום 27.12.16 בבית הדין באילת [הדגשה במקור], מאחר ועניין משמורת והסדרי השהות חשובים לי ולילדי."

זאת ועוד, לאחר שביה"ד נאלץ לדחות את הדיון וקבע מועד חילופי בביה"ד בבאר שבע, הגיבה האשה בבקשה מיום 19.4.2017, וביקשה מביה"ד לקבוע דיון באילת:

"מאחר ושני הצדדים נמצאים באילת (גרים באילת) ולאחר שהבטחתם שהדיונים הבאים יקבעו באילת."

איני יכולה להגיע לדיון בבאר שבע. יש לי שלושה ילדים [...] אני מבקשת להעביר את הדיון לאילת כפי שהבטחתם לי בדיון האחרון."

אין כאן שום טענה עקרונית על סמכות ביה"ד, אלא אדרבה, קבלה נוספת של סמכות ביה"ד עם בקשה של נוחות לגבי מקום הדיון. לגבי זה, אין שום הבדל בין ביה"ד בבאר שבע לבית המשפט בבאר שבע, ולא בין בית הדין באילת לביהמ"ש באילת.

בכך, טענת ב"כ האישה שהאישה ביקשה להעביר את הדיון לביהמ"ש "בלשון שלה" נאמרה בחוסר תום לב. טענת חוסר סמכות אין כאן; נוחות מקום הדיון בלבד יש כאן.

3. סמכות משום אכיפה

בנוסף, עיקר רצונו של האב היא לקיום מלא של הסדרי השהות שבהסכם, אשר לטענתו מופרים על ידי האם, כדברי ב"כ האב בדיון מיום 8.7.2015:

"ב"כ האב: אנחנו רוצים שההסכם ימולא ככתבו וכלשונו."

החלטתו האחרונה של ביה"ד, מיום י"ד באייר התשע"ז (10.05.2017), ניתנה במגמה לאכוף את הסדרי השהות שבהסכם ולהביא לידי קיומם בפועל, ככל הניתן לפי נסיבות העניין.

לכל הדעות, אכיפת ההסכם תלויה באותו ערכאה אשר אישרה, כמובא בבג"ץ 4111/07 פלונית נ' פלוני (שציינה ב"כ האם):

"הדיון בבקשה לאכיפת ההכרעה (ובלבד שאינה כרוכה בצורך לפרש את פסק-הדין הנאכף) מסור, כך נדמה, לערכאה המקורית, למצער ככל שעילת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבקשה היא בפקודת בזיון בית-המשפט (התקפה גם בבית-הדין הרבני, על-פי סעיף 7 לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956).

ואף כאשר מדובר באישור הסכם בלבד, הסמכות לאכיפת ההסכם היא לערכאה שאישר את ההסכם, כמובא בתמ"ש (נצ') 13-07-686 ש.א.א נ' ז.א. (פורסם בנבו ביום 22.9.2013) בדבריו של כב' השופט זגורי:

"כאשר מדובר באכיפת הסכם שמקבל תוקף של פסק דין על ידי בית הדין הרבני (להבדיל מפרשנותו), קובעת הפסיקה, כי הסמכות העניינית תהא מסורה לאותו בית דין שאישר ההסכם."

יש לציין שהמקרה בתמ"ש הנ"ל מאד דומה לנידו"ד, ואף שם הסיק כב' השופט זגורי שהסמכות נתונה לבית הדין הרבני מכח סמכות נמשכת של "דן ופסק" ומכח אכיפת הסכם:

"45. בית הדין הרבני האיזורי בירושלים קבע בהתדיינות בין הצדדים, כי הוא בעל הסמכות העניינית לדון בענייני המשמורת והסדרי השהות. במקביל הוא נתן החלטה באשר לאופן קיום הסדרי השהות, הסמיך עו"ס לסדרי דין והזמין תסקיר. מאוחר יותר הוא אישר הסכמות הצדדים במסגרת הסכם גירושין הכוללות גם הסדרי השהות. התביעה הנוכחית היא תביעה של האם לאכוף את פסק הדין של בית הדין הרבני. האם אינה סבורה, כי ההסכם טעון פרשנות. ככזו דין התביעה (שעניינה אכיפת פסק דין) להתברר בבית הדין הרבני האיזורי בירושלים. אין מדובר בסכסוך מרוחק המצדיק סטייה מכללי כיבוד הדדי בין ערכאות והעדפת כלל חירות הבחירה על פני כללי הסמכות הנמשכת.

46. סוף דבר, דין בקשת הסילוק על הסף שהגיש ב"כ האב להתקבל ואני מורה על העברת התובענה לבית הדין הרבני האיזורי בירושלים מכוח עיקרון הסמכות הנמשכת."

4. דחיית הפניות של ב"כ האם

מעתה, אף שלאור כל האמור אין צורך בכך, נשוב לראות שאין בכל פסקי הדין שהזכירה ב"כ האישה בסיס לשלול את סמכות ביה"ד בנידו"ד, ואדרבה מכולם מתבררת סמכות ביה"ד.

בפסק הדין מבית הדין באשדוד בתיק 102789/4 (לא פורסם) מדובר בהסכם גירושין אשר אושר בביה"ד בלבד, כאשר תביעת האב הייתה לבטל אותו כליל ולפתוח את הכל לדיון חדש עקב הפרות ההסכם לאחר הגירושין. לא כן בנידו"ד, כאשר תביעת האב היא לקיום הסדרי השהות שבהסכם הגירושין אשר ביה"ד דן ופסק בהם בהסכמה מפורשת של הצדדים.

ההפניה לבג"ץ 1607/11 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים מיום 18.4.2012, שם נאמר: "אין באמור הכשר לדון גם בטענות המופיעות בתביעה בעניין הפרת ההסכם", אינה רלוונטית. גם שם מדובר בתביעה לביטול ההסכם, ועל כך נאמר שאין לערכאה שאישרה הסכם סמכות נמשכת לדון בביטול ההסכם מחמת הפרתה אחר כך. אולם, בנידו"ד לא מדובר בתביעה לביטול ההסכם, אלא אדרבה, בקיומה ואכיפתה או בשינויים בהסדרי השהות כפי צורך הנסיבות.

כמו"כ ההפניה לבג"ץ 6103/93 סימה לוי נ' בית הדין הרבני הגדול ממנו הסיקה ב"כ האישה שאחרי הגירושין מוצה סמכות הכריכה, אינה עניין לנידו"ד. בפרשת סימה לוי מדובר בהתניית שיפוי על תביעה להגדלת מזונות, עילה חדשה לגמרי אשר נולדה רק לאחר הגירושין,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולכן נפסק שאין סמכות נמשכת. בנידו"ד לא מדובר בעילה חדשה, אלא באותם הסדרי השהות אשר הם עצמם כבר נידונו בבית הדין, ואשר מטיב אופיים משתנים לאור שינויי הנסיבות, וכן זקוקים לאכיפה בהיעדר קיומן.

כמו"כ ההפניה לבג"ץ 4111/07 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו, 27.7.2008), ש"ביחס לסמכותו המקורית של בית-הדין [...] ככלל, משהגיע ההליך לסיומו, מוצתה סמכות זו ועברה מן העולם", היא מטעה. הכוונה בזה ל"סמכות מקורית" דווקא. אולם, סמכות נמשכת קיימת, כפי שמובא שם מיד לאחר מכן (באותו קטע!):

"על מנת שיוכל לשוב ולהידרש לסוגיות שנדונו בפניו, על בית-הדין לקנות סמכותו ממקור אחר, וכזה עשוי להימצא לו ברעיון של סמכות נמשכת (ובשמו האחר, כלל ההמשכיות). על-פיו, תהא הערכאה המקורית – והיא בלבד – מוסמכת לעסוק בגלגולו המאוחר של עניין שנדון בפניה בעבר."

וכיון שבנידו"ד התקיים "דן ופסק", קם ועומד סמכות נמשכת, כפי שנאמר שם בהמשך:

"מקום בו התקיים דיון ובירור כאמור, הרי בכל עתירה לשינוי ההכרעה שנתקבלה, לתיקונה או לביטולה, נתונה סמכות נמשכת לערכאה שתחת ידה יצאה הכרעה זו."

וכן הדין כאשר התביעה היא לאכיפת ההסכם, וכפי שכבר הבאנו מפס"ד זו לעיל.

כמו"כ, נדחות הפניות ב"כ האישה לפס"ד בג"צ 2898/03 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד נח 563, 550(2) (2004) ולפס"ד בג"צ 8543/03 פלוני נ' פלוני (פורסם בנבו, 28.01.2007), שכן לטעמנו התקיים כאן "דן ופסק", וממילא המקורות הנ"ל אינן רלוונטיים לנידו"ד. אדרבה, מכולם עולה שיש לבית הדין סמכות נמשכת בעקבות כאשר "דן ופסק".

נוסף עוד, שבבג"צ 8543/03 מסיק למעשה שהסמכות שם לביה"ד הרבני מכח הסכמה:

"במשך קרוב לשלוש שנים נטל העותר חלק פעיל בהליכים שהתנהלו בפני בית-הדין הרבני האזורי בעניינה של הילדה ואף הגיש בקשות מטעמו, בלא שטען כנגד סמכות שיפוטו של בית-הדין ובלא שניהל הליכים בפני בית-המשפט לענייני משפחה. בנסיבות אלה, מתבקשת המסקנה כי העותר הסכים מכללא לסמכות שיפוטו של בית-הדין הרבני בנוגע להחזקת הקטינה ולחינוכה. לפיכך [...] רכש בית-הדין הרבני סמכות לדון בסוגיית המשמורת מכוח הסכמת הצדדים. בהתחשב בכך, ונוכח עקרון הכיבוד ההדדי בין הערכאות, על בית-המשפט לענייני משפחה להימנע מלהיזקק לסוגיה זו."

הדברים יפים גם לנידו"ד, כאשר הייתה אף הסכמה מפורשת של האישה לסמכות ביה"ד.

ד. מסקנה

לאור כל האמור, בקשת ב"כ האישה לדחות על הסף את תביעת האב מטעמי חוסר סמכות עניינית נדחת בשתי ידיים, ועדיף שלא הייתה מוגשת כלל. לביה"ד הרבני הסמכות לדון בנושא הסדרי השהות ובאכיפת הסכם הגירושין של הצדדים הן מכח סמכות נמשכת, הן מכח הסכמה מפורשת של הצדדים, והן מכוח אכיפת הסכם.

אנו עדים מדי יום לניסיונות לטעון נגד סמכות ביה"ד בתיקים שונים, גם כאשר אין שום בסיס מוצדק לכך. בטענות סרק אלו נגרם בזבוז זמן שיפוטי והוצאות מיותרות של הצדדים לבירור הסמכות, במקום לדון לגופו של עניין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש לציין עוד את הודאתה המפורשת של ב"כ האם (בבקשתה מיום 4.6.2017) שהגישה את הבקשה לסילוק על הסף טרם עיינה כראוי בהשתלשלות התיק. [בזהירות הראויה נאמר כי עולה חשש שגם אחר כך לא עיינה כראוי בכל החומר שבתיק או שבחרה להעלים עין ממנו].

לאור קבלת סמכות בית הדין המפורשת והחוזרת ונשנית של האישה, ולאור הנ"ל, מן הראוי בנידון כזה להשית הוצאות בגין בקשת ב"כ האישה, שלא יהא הדבר פרוץ בעיני העם ובעיני משפטנים לטעון טענות סרק נגד סמכות בית הדין, מעין לשון ב"כ האם עצמה בבקשתה:

"בית הדין הנכבד מתבקש לחייב את המשיב בעבור הוצאות המבקשת בגין הגשת בקשה זו ויתר הליכי הסרק שהתקיימו בתיק והטריחו הן את המבקשת והן את המערכת כולה."

בהתאם לכך, ביה"ד מחייב את האם בסך אלפיים שקלים (2,000 ₪) שישולמו לאוצר המדינה. בנוסף, על כילוי זמנם של האב וב"כ בתגובה לבקשת הסרק מחייב בית הדין את האם בסך של אלף שקלים (1,000 ₪) שישולמו לידי האב.

הסכומים הנ"ל ישולמו תוך שלושים יום.

יוזכר שגם מבחינה הלכתית חיוב ההוצאות בסמכות בית הדין, יעויין בספרנו שו"ת שחר אורך (ח"א חו"מ סימן כא).

הודעה על פס"ד זה תועבר למרכז לגביית קנסות.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום ה' בתמוז התשע"ז (29.06.2017).

הרב אליהו אריאל אדרי